

DE OLDE EN DE JONGE

door Gait L. Berk

“Sjonge, ik wol det ik mien lee’m nog ies weer over moch doen. Weten wat a’k now weete en dan nog ies weer overni’j beginnen, jonge ja, de zo’k wel willen”. Det ‘eur ie nogal ies zeggen, maar ik g’leuve det ‘t stom gelul is. De mensen leren nooit, a’j ‘t mien vraogen. O’j now de Biebel lezen of de krante - ‘t is oorlog, ‘ebzucht, doodslag en bedrog, van een eeuwig’eid geleden tut now an toe. Dus det zal nog wel een posien zo deur duren, as we tied van lee’m ‘emmen. En a’j de mensen ‘euren binnen ‘t altied de andere die as ‘t edaon ‘emmen, ‘un eigen fouten zien ze niet.

Of meskien toch wel ies. Ik ‘eb in mien jonge jeuren ies een posien in ‘Olland ewoond umme wat te leren. Want kiek, vakkennis of gewoon dreuge feiten, die ku’j netuurlijk wel van een ander leren, maar wat een ander ef mee emaaakt, o’j deur ook wat van op kunnen steken, deur giet ‘t mien umme. Maar goed, ik bin deur in Maldersum een olde keerl tegen ekomen, deur ‘e’k toch ‘eel wat belang bi’j ‘ad in mien lee’m. En oe a’k met die man in kennis ekomen bin, det raod-ie nooit: deur een glasien brandewien met suker!

Ie ‘adden deur bi’j Maldersum een machtig groot bos, deur moch ik nog al ies graag ‘ene gaon op vri’je middagen en zoiets. Midden in ‘t bos ‘a’j een klein cafeegien, deur ging ik ies een keer een bakkien koffie kopen. Veur mien was een olde keerl an de beurte en die zeg tegen de kastelein: “brandewien met suker” en zo as die man det zeeg, deur wus ik ‘t al zo goed as zeker, det is ook een Kamper. “Allow”, zeg ik, “koom ie soms uut Kampen?” “Watte”, zeg ie, “det ‘e’j ook gauw in de gaten”. “Och, brandewien met suker”, zeg ik. Sjonge wat mos die olde lachen! “wo’j der ook ene”, zeg ie. Zo bin ik met die man in kennis ekomen en we binnen goeie kameraoden ewörn.

Ik bin die middag voort met ‘em mee efiets. ‘Elemaole achter an ‘t bos, deur liep ‘t land wat neur beneden en deur ‘a’j eerst nog een stuk ‘alleve rimboe en dan kree’j pas bouwland, en deur bi’j det onland ‘ad de olde Bultman zien ‘uussien. Der ‘ad vrogger een keuterboertien in ezeten, maar ja, die ‘ad deur now netuurlijk gien bestaon meer. Maar Bultman wel, die ‘ield deur kippen en een geite en bijen ook nog. Ij ‘ad een stuk moestuin en slepen ook nog van alles uut ‘t bos vandaonde. Zo kon ie der wel komen van zien A.O.W. Ene keer in de maond ging ie neur de stad geld en bo’skappen ‘alen en dan ging ie opsteken in det boscafé.

Bultman was al veur de Eerste Wereldoorlog Kampen uut egaon en ij 'ad 'eel wat ofewarkt en een bende van de weerld ezien veur as ie hier kwam. Ij kon der wel een boek over skrieven, zeeg ie, maar ij 'ef 't nooit edaon en ik doe 't ook niet, anders krie'j een ver'aal met brood mee. Ij 'ad ook wel ies in 't 'eufd 'ad umme neur Kampen terugge te gaon, maar 't was der nooit van ekommen, want ie 'hadden de crisisjeuren ekregen en d'oorlog en dan waar ie bli'j a'j wat 'adden. En toen later 'ad ie van Drees ekregen en toen zat ie 'ier fei'lijk best.

Now, 't was een geweldige plekke. Wat bin 'k deur een keren 'ene efiest in die jeuren, 's Zaoters en 's Zundes en ook wel ies 's aoms. Wat 'emmen wij deur wat ofepraot, want Bultman wonen wel in de eenzaam'eid, maar 't was angies gien eenzelvige man. Ij 'ad aoste gien gemeenskap met die mensen in 'Olland, net zo min als ikke, maar wij konden sament merakel goed opskieten. Ik mut zeggen, a'k van iemand wat eleerd 'eb, dan 'e'k wat eleerd van die man. Want ik wil oe wel eerlijk bekennen, de natuur en zoiets det trök mien allemaole vule meer as wat ik deur mos leren in Maldersum. En Bultman wus op det gebied van d'oed en de rand.

Ij kennen alle vogels en andere dieren deur uut de buurte en ij liet oe nessies zien en sporen. En ij liet oe zien 'oe as ie is zien gruunte en eerepels verbouwen, alles op zien tied en alles op zien stee. En dan weer gingen we 't veld in veur brandnetels ("allenig de jonge töppies, 'eur!) deur koken die olde een soortement spinazie van, maar fijn, en we zöchten weer andere kruden veur de soep. As de tied der veur was 'alen wij ook brummels (a'j deur de beek flodderen kree'j de diksten!) en kastanjers en paddingstoelen en ie kunnen 't zo gek niet prakkizeren.

't Mooiste det Bultman mien 'ef laoten zien, det was 't vechten van de 'arten, deur was ie zellef wild van, det mos ik zien. Ij wus een plekke, deur kwamen ze in de 'arfst vake bi'j mekare umme uut te vechten wie as baos mos wezen over de kudde in de ni'je paartied. Ik mos op een aomd komen. In de varte 'euren ie de dieren al bulleken (burrelen, zeeg Bultman) en toen mossen wij der zächies neur toe slupen. 't Was een bietien een nevelige aomd, det 'e'j in de 'arfst nogal ies veule, en toen iniens zagen wij die olde 'artebok deur staon met de kop in de lucht met zien grote gewei. De wiefies stinnen achter 'em, maar de jonge bok wol der bi'j en deur gingen de koppen neur beneden en deur 'a'j 't: klabats!

Sodeju, wat vöchten die beesten! Ze grommen 't uut en ze bonken de geweien tegen mekare, det ie konnen 't 'euren rammelen. En ze bleven maar op mekare andringen, ze stoeken de achterpoten in de grond det de kloeten in de rondte vleugen en maar snoeven en 'eisteren. Soms gingen ze der bi'j op de achterpoten staon en sloegen neur mekare met de 'oeven en ook een keer raken ze met de geweien in 't wier; maar ze roppen mekare net zolange 'een en weer tut ze lös waren en toen begun-

nen ze weer van nijs of an. De wiefies stinnen der net zo rustig bij, die wussen ies niet weur as 't umme ging, maar ik krege der gewoon een klemme van op de börst. Der ging zo'n oergeweld van uut, 't leek wel as ie brand in een woon'uus zagen. Toch bleven we kieken. In 't lest was 't zo donker det a'j toch niks meer zagen en binnen we neur 'uus egaon. Ik wete dus niet 'oe as 't ofelopen is die aomd en wie der now ewunnen 'ef, die olde of die jonge. Meestal, zeeg Bultman, wint de olde, maar der kump ook wel ies een jonge bok, die as ondertussen zo sterk ewörn is, die skupt de olde bok an de kante. En die olde kump dan niet meer an bod en zwarft eenzaam de bossen deur.

Ik ware der Bultman dankbaar veur, det ie mien det 'ad laoten zien, maar fei'lijk 'a'j iedere keer wat besonders a'j met die olde gingen streunen. Ik 'eb echt wat an die rare kluizenaar 'ad in mien eenzame jeuren deur in 'Olland. Ja, ik vulen mien vake allenig, maar 'oe mos ij det dan 'emmen? Ij zat deur al jeuren achter in 't bos en vule meer anspraak as mien 'ad ie niet. Toen ies een keer zo'k neur Kampen goan veur de Feestdagen, maar veur die tied zo'k Bultman nog ee'm gedag zeggen; soortement Karseumpien, zeg maar. W'em de gezellig ezeten, brandewientien der bi'j en zo. En toen 'ek 'em der ies neur evraagd, as ie now nooit ies zinnig'eid 'ad 'ad umme te trouwen en zoiets. Toen gebeuren der wat, det za'k mien lee'm niet vergeten. Ij kamp der bi'j in de benen en ij greep de leuning van zien stoel beet en toe zeeg ie met zo'n knik in de stemme: "Ik 'ad etrouwd willen wezen met Jannie van Dam van de Ebbingestraote...". Zo as ie deur stin, 't leek wel een bekentnisse veur 't gerecht. De olde man keek stragge neur buten en de traonen liep 'em over 't gezichte.

En toen later 'ef ie zitten vertellen, det ze zo'n plezierige verkering 'adden, al was ij een arrebeiders jonge en zij een borger meissien. Op de Kattechesaotie was 't an ekomen; ij 'ad 'aar altoos neur 'uus ebracht en 'ekust in 't Pikkestegien. En toen met 'Emelvaartsdag zol zij zogenaamd met vriendinnen uutgaon, maar ze waren mooi sament neur de Triezelenbarg ewest, bi'j 'Attem, met 't lokaaltien. En ze 'adden 't zo fijn 'ad in de bossen met 'un beiden, jonge now! Dronkend van liefde waren ze met 't laatste treintien in Kampen ekomen en toen 'ad ij 'aar in donker neur 'uus ebracht. Maar d'olde van Dam 'ad 'un staon op te wachten - de vriendinnen waren al lange veurbi'j- en die 'ad Jannie neur binnen eropt. En 'em 'ad ie uutesköllen, wat as ie wel dachte, een arrebeider met zien dochter. 't Mos ofelopen wezen en laot ik 't niet weer marken! En zo was 't over egaon.

Ik kon wel lippen toen a'k die aomd neur 'uus toe fietsen. Want ik zage det 'ele lee'm van die man zo'n bietien veur mien. Oe as ie Kampen uut etrökken was en almaar varder van 'uus oferaakt en oe as ie narns meer vastig'eid 'ad evunnen, ook niet in de liefde. Ij ad overal wat eprobeerd, maar 't veurnaamste, lee'm met Jannie,

'ad ie nooit eprobeerd. En op de duur was zien misser an 'em gaon vreten: ij 'ad zien 'arte verraoden en zien meissien laoten vallen. Ij 'ad netuurlijk weerumme mutten gaon en zeggen: "Jannie 'ier bi'k, 'k'eb goed mien brood, zeg ja" en det niet ene keer maar wel zes keer. En die olde bok 'ad ie desnoods an de kante mutten skuppen. Maar ij 'ad 't niet edaon en de zake was versloft. En now 'ad ie spiet. Meer as zestig jeur later 'ad ie nog spiet en toe mos ie een keer skuld bekennen an een maot uut Kampen.

Van die dag of 'eb ik mien veureneumen: jonge, as der wat is deur a'j veur staon, zet deur en geef nooit op. Maar now a'k zellef een daggien older worre en op mien lee'm terugge kieke, dan denk ik, jonge, wat 'e'j de boel der nog vake bi'j laoten 'angen en wat 'e'j oe vake deur olde bokken in 'n 'oek laoten jagen... En ik 'ad 't goeie veurbeeld der nog wel bi'j met Bultman en zien 'arten in det bos - en zo giet 't ons toch allemaole.